

Васильців Т. Г.,

д-р екон. наук, професор, завідувач відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», м. Львів

Лупак Р. Л.,

д-р екон. наук, професор, професор кафедри економіки, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Левицька О. А.,

канд. екон. наук, старший дослідник, старший науковий співробітник відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», м. Львів

ДУАЛІЗМ РИЗИКІВ ТА ЗАГРОЗ МІГРАЦІЙНИХ ВТРАТ МОЛОДІ: НОВІТНІ ВИКЛИКИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Міграційний рух молоді створює ризики, а саме ймовірність того, що ситуація буде розвиватися не по сценарію, а шоком загрози (у випадку великих масштабів міграції, її високої інтенсивності або вимивання цілісних вузьких сегментів молодого населення) [1, с. 8-46; 2, с. 43-48]. У першій ситуації виклики для національної безпеки України менш суттєві та здебільшого стосуються таких негативних змін:

- втрата частини прошарку креативного та інтелектуального молодого населення, здатного до розвитку інноваційного мислення та втілення практики нестандартної зайнятості виконуючи високопродуктивну працю;
- погіршення трудоресурсного потенціалу та зростання рівня дивергенції у співвідношенні попиту і пропозиції праці молоді, наслідки чого стає збільшення тиску на галузі економіки з високим рівнем трудомісткості праці;
- посилення структурної деформації та накопичення диспропорцій в системі кон'юнктури ринку праці і зайнятості молодого населення, перешкоджаючи поширенню прогресивних видів діяльності та професій;
- загострення проблем розширеного та збалансованого відтворення трудового потенціалу молоді, призводячи до підвищення рівня працедефіцитності внутрішнього ринку праці;
- зниження інтенсивності та ділової активності молоді на ринках нерухомості, капіталу, у банківській системі і в результаті звужуючи масштаби розроблення та реалізації інвестиційних бізнесових проєктів;
- втрата інтелектуально-кадрового потенціалу, що збільшує дефіцит вакантних місць у пріоритетних та високотехнологічних галузях економіки;

* Публікація містить результати досліджень, проведених за грантом Національного фонду досліджень України «Міграційні втрати молоді: імітаційне моделювання та сценарне прогнозування у контексті збереження людського потенціалу для повоєнної відбудови України» із реєстраційним номером 2022.01/0074

- ускладнення демографічної ситуації, що засвідчується зниженням рівня демовідтворення та старінням населення і призводить до скорочення пропозиції праці і посилення розривів між наявністю та потребами у молодих кадрах;
- нездатність освоїти нові форми використання людських ресурсів, зокрема впроваджувати інноваційні способи організації праці та розвивати прогресивні сфери зайнятості молоді орієнтуючись на техніко-технологічний та інформаційно-комунікаційний розвиток внутрішнього ринку праці;
- уповільнення темпів розвитку молодого покоління збільшуючи відставання від європейських країн за рівнем генерації нових знань, вмінь та компетенцій, набуття досвіду організації та ведення бізнесу;
- відсутність стабільності та не відповідності світовим стандартам розвитку (інтелектуального, освітньо-кваліфікаційного, соціального, культурного) і капіталізації (доходів, майнового стану) людського ресурсу серед населення молодого працездатного віку;
- наростання за кордоном реляційного ефекту перебування України в стані прямої та гібридної зовнішньої воєнної агресії змінюючи іміджеву складову розвитку країни, її зовнішню привабливість та стратегічні позиції у світовому господарстві.

Натомість загрози міграційних втрат молоді варто розглядати виключно з позиції негативних та істотних (для національної безпеки України) наслідків у разі настання ризикових ситуацій. Йдеться про такі загрози:

- пригнічення економіки (зниження рівня продуктивності праці та інноваційної активності в економіці; вплив мізків та критичне послаблення інтелектуально-кадрового капіталу, погіршення якісних характеристик трудового потенціалу);
- криза ринку праці (вимивання вузько спеціалізованих фахівців, посилення депресивності сільських і віддалених територій, не відповідність професійно-кваліфікаційних характеристик попиту і пропозиції праці);
- виснаження соціальної системи (збільшення навантаження на соціальні фонди; втрата соціальних внесків; обмеження страхового та соціального захисту українських мігрантів – молоді за кордоном; зростання бідності родин)
- утвердження демографічної кризи (руйнування родин; порушення сімейних стосунків; відмови від народження дітей; погіршення здоров'я);
- послаблення політичної системи (зростання суспільної напруги; нереалізація виборчих прав; створення передумов для маніпулювань).

Список використаних джерел

1. Біль М. М., Махонюк О. В., Мульска О. П., Бараняк І. Є., Карп'як М. О. Міграційна мобільність молоді: результати соціологічного дослідження та нові виклики в умовах війни : науково-аналітична доповідь. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», 2022. 72 с.

2. Васильців Т. Г., Мульська О. П., Лупак Р. Л., Бідак В. Я. Збереження людського капіталу України в умовах війни (чинник соціальної вразливості населення): постановка проблеми. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2022. № 67. С. 43-48.